

Septembris pasauli izkrāso dzejas krāsās

Inga Kalva-Miņina

Lai arī dzeja top visos gadalaikos, tomēr tieši septembris ir tas laiks, kad dzejnieku radītie darbi tiek celti īpašā godā. Septembrī ļaujamies dzejas mirkļu krāsainībai, kas apstādina mūždien skrienošo laiku un ļauj ielūkoties katram sevī.

Dzeja kā dzīves pieraksti

19. augustā Mārupes novada Samuraju parkā notika rakstnieces Ilzes Aizsila jaunākās grāmatas "Kārdinošs pavērsiens. Attiecību stāsti erotiskās noskaņās" prezentācijas svētki, kuros varēja dzirdēt arī autore dzeju.

Foto no Ilzes Aizsilas personīgā arhīva

« Laba dzeja ir tāda, kuru lasot, manā iztēlē uzburas vesels stāsts,» saka rakstniece ILZE AIZSILA. Autore, kuras dzimtā puse ir Krāslavas novada Ezernieku pagasts, radošajā kontā ir trīs romāni ("Dzīvot naktij" (līdzautore Indra Ēķe-Začeste), "Mīlas kastings", "Solis līdz altārim"), grāmata bērniem "Teiksma par Babīti", un šovasar pie lasītājiem nonāca viņas stāstu krājums "Kārdinošs pavērsiens. Attiecību stāsti erotici noskaņās". Ar pseidonīmu Luna top arī dzejoļi, kas tiek publicēti sociālajos tīklos.

Kas tevi iedvesmo rakstīt dzejoļus?

– Dzejoļus rakstu jau kopš skolas laikiem, tie tapa vai nu latviešu valodas stundās vai tika rakstīti publicēšanai skolas avīzē. Vēlāk dzeju izmantoju sarakstēs ar līgavaini – manu tagadējo vīru. Tikai nesen atcerējos, ka pirms desmit gadiem uzdevināju viņam paštaisītu dzejoļu krājumu, kur katram viņa dzīves gadam bija veltīta četrindīte. Pēc tam, kad uzrakstīju pirmo romāna manuskriptu, nolēmu, ka atkal sāksu rakstīt dzeju – jau apzināti, brīvi rakstot to, ko pārdzīvoju vai novēroju. Dzejoļus publicēju sociālajos tīklos, un tie ir kā dzīves pieraksti – citi sarežģītāki un uzstājīgāki, citi maigi un rotaļīgi.

Neesmu domājusi par dzejoļu izdošanu krājumā. Man negribas dzeju ierāmēt un komercializēt. Es to labprātāk lasu pasākumos, paslēpju starp romānu lappusēm (arī jaunākais stāstu krājums noslēdzas ar dzejoļi). Es ar tiem spēlēju ķerenes. Dažreiz dzejoļi mani noķer, citreiz es viņus nenokēru.

Šobrīd dzejas rindiņas mani uzrunā naktīs, agros rītos. Ne velti mans dzejnieces pseidonīms ir Luna. Kā autore esmu drīzāk prozaiķe, bet dzeja man ir vajadzīga. Katrs uzrakstītais dzejolis manī veido tādu kā iekšējo pāreju no viena stāvokļa citā.

Kur tevi varēs satikt Dzejas dienās?

– Dzejas mēnesī es aktīvi darbojos Mārupes novada bibliotēkā. Veidojam aktivitātes bērniem, aicinām dzejniekus. Manuprāt, šis ir aktīvākais un radošākais septembris, kādu esmu piedzīvojusi. Savukārt es pati kā dzejniece viesos gaidīšu Brenguļu Kultūras namā 16. septembrī, kur kopā ar mūziķi Arni Slobozaņinu piedāvāsim muzikāli dzejisku, iedvesmojoši romantisku pasākumu «Pārejas». Tajā skanēs iepriekšējos gados rakstītie dzejoļi, tikai nedaudz uzlabotā versijā. Dzeja mīšies ar ģitāras skaņām un dziesmām Arņa izpildījumā, tostarp latgališu valodā. Ļoti priecājos, ka mēs atkal uzstāsimies kopīgā pasākumā!

Audiovizuāla dzejas grāmata apceļo Latviju

Foto no Ingas Bitēnas personīgā arhīva

9. un 16. septembrī plkst. 15.00 Lūznavas muižas Kamīnzālē skanēs Ingas Bitēnas (attēlā) audiovizuālā dzejas grāmata «Turi muti/Neklusē». Inga radīja dzeju un ilustrācijas, bet Valters Levins ierakstīja autore bāsi, atdzīvināja tēlus animācijā un radīja mūziku. Tā tapa projekts «Turi muti/Neklusē», kas ir domkopas dzejas formā, mākslas tēlos, mūzikas skaņās.

Kā vēsta informācija par šo projektu, tad tā būtība ir «atrast un izprast sevi, lai labāk saprastos ar citiem, dzīvot mierā šajā pasaulē, nezaudējot savu mentālo veselību, vēl jo vairāk – to stiprinot. Savā dzejā Inga Bitēna reflektē ar sāpēm, humoru un emocijām, atklāti risinot iekšējos konfliktus, meklējot un atrodot līdzsvaru kaut kur pa vidu, ietērpjot visu tintes pludinātos zīmējumos. Teksts nav sacerēts, bet gan izjūsts, pārdzīvots un tad pierakstīts.»

Dzeja ir sadalīta sešās nodaļās, kuru virziens un dinamika – no iekšējā konflikta uz līdzsvaru un harmoniju: 1. «Es vairs nevaru šaut»; 2. «Meklēšu sevi ēnā»; 3. «Ja ir mūžība, es Tevi tur atkal mīlēšu»; 4. «Mēs nomirām un piedzimām no jauna»; 5. «Aiznesīšu sevi līdz rītdienai»; 6. «Mājup gādījies tepat».

Inga Bitēna ir sertificēta mākslas terapeite, Rīgas Stradiņa universitātes pasniedzēja, Minesotas programmas grupas vadītāja, strādā rehabilitācijas centrā «Tērvete», slimmīcā «Ģintermuiža», piedalās dažādos projektos, konferencēs veselības aprūpes jomā. Laikrakstam «Vīetējā Latgales Avīze» viņa rakst, ka projekts – au-

dirovizūāla dzejas grāmata – radies pakāpeniski. Ar dzejas rakstīšanu Inga sastapās vien 2019. gadā. Kad uzrakstītie dzejoļi bija iekrājušies, sapratusi, ka varētu tapt grāmata ar pašas radītajām ilustrācijām. «Domāju, vai šī dzeja var dzīvot publiski. Iedevu izlasīt tuviniekiem, parādīju arī Valteram Levinam, lai paskatās, varbūt topošajam prezentācijas pasākumam varētu radīt muzikālu pavadījumu. Viņš izdomāja atdzīvināt zīmējumus, un radās ideja, ka dzejoļi ir jāierunā,» tā par audiovizuālās dzejas grāmatas pirmsākumiem teic Inga.

Dzejas rakstīšanas process notika 2019. gada beigās, bet projekts tika īstenots 2022. gada oktobrī. «Audiovizuālās dzejas grāmatas prezentāciju uz pusgadu atlika karš, jo martā bija paredzēts to publikot, bet februārī sākās karš, kas morāli izsita no sliedēm. Oktobrī sapratām, ka projekts beidzot ir jālaiž klajā,» atceras Inga.

Kad 2019. gada beigās Inga uzsākus rakstīt dzeju, pirmie soļi šajā laukā esot bijuši bikli. Lai pilnveidotu savas dzejnieces dotības un apgūtu jaunas prasmes, šobrīd viņa mācās Latvijas Rakstnieku savienības kultūrizglītības programmā «Lite-

apstrādāja, maketēja. Autoram ir ļoti svarīgs rezultāts. Man ar māksliniecēm ir ļoti veicies, iespējams, tāpēc, ka es pati skaidri pasaku savu vēlamu ideju.

Šogad piedalījies vieglās valodas darbu konkursā «Viegli lasīt». Pastāsti, vai bija viegli rakstīt darbu šim konkursam?

– O, tas bija milzīgs izaicinājums. Es vēlējos saprast, kas ir tas, ar ko vieglajā valodā rakstīts darbs atšķiras no citiem. Izlasīju dažas grāmatas, klausījos ziņas vieglajā valodā, pat seminārus, kuros skaidroja, kam ir domāta šāda valoda. Iepazinos ar nosacījumiem, kas jāievēro rakstot. Domāju, ka izvēlējos pārāk smagu tēmu konkursā. Godīgi sakot, no moto «Literatūra sirdij un dzīvespriekam» tur bija tikai «sirdij» – sūrstošai sirdij. Bet man tā ideja par stāstu «Smilšu pils» galvā malās sen. Es cerēju, ka atvieglošu sev dzīvi, uzrakstot to vieglajā valodā. Izrādījās, ka sarežģītāku būtu vienkāršāk un ātrāk. Vairākkārt pārlasīju darbu un laboju, īsināju, pārveidoju teikumus. Process man atgādināja milzīga dzejoļa slīpēšanu vairāku lappušu garumā.

Esi izdevniecības «Zvaigzne ABC» mēneša – septembra – autore, tātad – tavām grāmatām šomēnes ir pievērsta īpaša uzmanība. Turklāt šomēnes lasītāji, lai iepazītu tevi kā rakstnieci, tev var uzdot jautājumus.

– Jau iepriekš biju manījusi, ka «Zvaigzne ABC» ik mēnesi godina kādu rakstnieku ar «mēneša autora» titulu, izceļot viņa darbus un piedāvājot tos konkrētām mērķauditorijām ar ievērojamu atlaidi. Kad man paziņoja, ka septembra autore būšu es, biju ļoti pacilāta!

Iedomājos, ka lasītājiem vai potenciālajai lasītāju auditorijai būtu interesanti iepazīt mani kā autori labāk. Tā kā ik pa laikam saņemu jautājumus no svešiem cilvēkiem par to, kā sākt rakstīt, kā top romāns, tad izveidoju septembra kampaņu «Jautājumi un atbildes», kuras laikā aicinu man iesūtīt (publiskajā telpā vai privāti) visdažādākos jautājumus. Katru dienu atbildu uz vienu no tiem, publicēju atbildes īsajos stāstos jeb «storiņos» Instagram un savā privātajā Facebook kontā, bet nedaudz plašākā versijā un teksta veidā – Facebook lapā «Autore Ilze Aizsila». Mēnesim noslēdzoties, kādu no jautājuma iesūtītājiem sagaida pārsteigums. ▀

rārā Akadēmija». Kuru dzejnieku darbi uzrunā Ingu? «Mani guru ir Ziedonis un Kārlis Skalbe, no mūsdienu latviešu dzejniekiem patīk, kā raksta Inga Gaile, Anna Auziņa, no ārzemju dzejniekiem – Rupi Kaura,» viņa atbild.

Pērn projekta «Turi muti/Neklusē» dzejoļi nespēja nonākt Dzejas dienu programmā, toties šogad audiovizuālā dzejas grāmata apceļo Latviju, paviesojoties dažādās vietās, tai skaitā arī Latgalē – Lūznavas muižā. Dzejoļi ir uzsākuši savu dzīvi un dodas pie klausītājiem/ skatītājiem, arī Inga septembrī tiek ar dzejas lasītājiem.

Dzejas performance «Turi muti/Neklusē» Lūznavas muižā 9. un 16. septembrī ir bezmaksas pasākums. Audiovizuālā dzejas grāmata skatāma arī projekta Youtube kanālā, savukārt audio versija pieejama Spotify un iTunes. ▀

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Septembris pasauli izkrāso dzejas krāsās» saturu atbild SIA «Vīetējā».